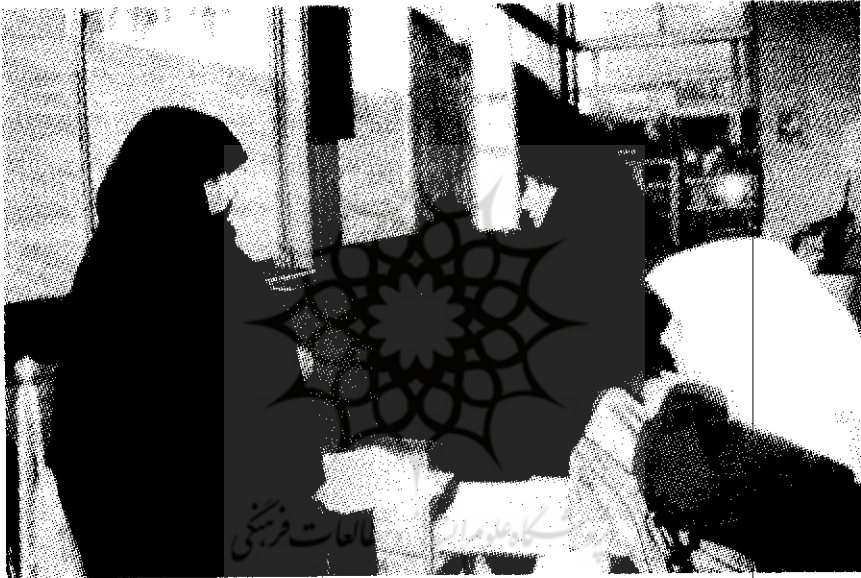

انتظارات معلمان دوره ابتدایی از والدین دانش آموزان

صداقت وفاداری

مقدمه :

در دهه‌های اخیر تحولات وسیعی در همه زمینه‌های زندگی بوجود آمده است، از جمله رونق فعالیت‌های مطبوعاتی که با ازدیاد انتشار کتب و مجلات متنوع همراه می‌باشد، پیشرفت سریع تکنولوژی که امکان ارتباطات مخابره‌ای، ماهواره‌ای، کامپیوتری و خطوط گوناگون

ارتباطی را بوجود آورده و به این وسیله دستیابی سریع به اطلاعات ممکن شده است، گسترش مراکز فرهنگی و هنری، سمعی و بصری و تولید فیلمهای گوناگون که به سهولت در اختیار آحاد مردم قرار می‌گیرد، با سواد شدن اکثر مردم، دگرگونی در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی و ... که در مجموع ارتقای فرهنگ عمومی را موجب شده است. مجموعه این عوامل حاکی از آن است که آموزش غیررسمی جایگاه بارزی در یادگیری انسانها به

دست آورده است .

مفیدی برسد. باید در نظر داشته باشیم که خانواده به دلیل شناخت بیشتر فرزندان و برقراری ارتباط سالم با آنها بر روحیه و توان و تصمیم فرزندان خود تأثیر شگرفی دارند و چون اوقات بیشتری از زندگی را در کنار یکدیگر می‌گذرانند، تأثیرگذاری اولیاء بر فرزندان افزونتر است .

از طرف دیگر کودک قسمت اعظم زندگی خود را در خارج از مدرسه می‌گذراند و آموزشگاه تنها ۱۲ درصد (۵ ساعت از ۲۴ ساعت) از وقت او را خارج از محیط زندگی اشغال می‌کند. بنابراین لازم است که معلم از محیط زندگی ، فرهنگ و ارزشهای حاکم بر محیط آگاهی یابد تا بتواند آموزش و پرورش مدرسه را با استفاده از تجارب زندگی دانش‌آموز بارور نماید. اولیاء نیز باید از برنامه‌ها، اهداف، تکالیف و خواست‌های آموزشگاه آگاهی یابند تا بتوانند متناسب با نیازهای آموزشی و پرورشی کودک و هماهنگ با مدرسه در امر تعلیم و تربیت او مشارکت کنند.

شواهد موجود نشان می‌دهد که رفتارهای والدین و معلمان با کودکان در سالهای اولیه دوران کودکی بر رشد استعداد های آنان تأثیر فراوان دارد. بررسی شرایط پرورشی ۴۰۰ نفر از افراد برجسته قرن بیستم ، تأثیر عوامل محیط خانوادگی را بر ایجاد تواناییهای خلاق این افراد به این شرح نشان می‌دهد:

محیط خانوادگی دوران کودکی تقریباً همه کسانی که سرانجام انسانهای برجسته‌ای می‌شوند، آکنده از عشق به یادگیری است ... حداقل در یکی از والدین همه این ۴۰۰ نفر زن و مرد، علاقه‌ای نیرومند نسبت به دستاوردهای

از طرف دیگر ساختار خانواده نیز دستخوش تحولاتی شده و به صورت خانواده هسته‌ای در آمده که توانایی کافی برای تهیه و استفاده از امکانات جدید را داراست . بهره‌مندی وسیع از آموزش غیررسمی در خانواده و نقش مؤثری که والدین در تربیت کودک دارند، توانایی زیادی را در آنان بوجود آورده که اگر با تعلیم و تربیت رسمی همسو گردد، امر آموزش کودکان با سهولت بیشتری انجام می‌پذیرد. بنابراین باید تدابیری اتخاذ شود تا آموزشهای رسمی و غیررسمی مؤید و مکمل یکدیگر باشند. در این میان بررسی انتظارات معلمان از اولیاء و بر عکس، می‌تواند در هماهنگی و همکاری بین خانه و مدرسه مؤثر باشد، زیرا استفاده مناسب از امکانات خانواده و افزایش کارآیی آموزشگاه در تربیت بهتر فرزندان بسیار تأثیرگذار است .

اهمیت همکاری اولیاء در تعلیم و تربیت

فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدارس بدون جلب توجه و همکاری اولیای دانش‌آموزان نتایج مطلوب نخواهد داشت ، زیرا تأثیرپذیری کودک از عامل خانواده بیش از سایر عوامل است و تا این عوامل شناخته نشود و مورد توجه قرار نگیرد و معلمان و والدین آنها را به عنوان عوامل بسیار مهم و مؤثر در رشد و یادگیری دانش‌آموزان نپذیرند، موفقیت‌های تربیتی بسیار کم و گاهی غیر ممکن خواهد بود. از این رو باید هر چه بیشتر افکار و نظریات اولیاء و معلمان در جهت شناخت بهتر کودک به هم نزدیک شود و انتظارات و توقعات هر کدام نسبت به همدیگر کاملاً روشن گردد تا تلاشهای آموزشی به نتایج

همکاری بین اولیاء و مربیان است، زیرا خواست و هدف مشترکی بین آنها بوجود می‌آورد که تحقق آن از طریق همکاری بین اولیاء و مربیان مقدور است.

نحوه همکاری بین اولیاء و مربیان

خواستها و اهداف مشترک بین اولیاء و مربیان، زمینه‌های مناسب همکاری بین آنان را بوجود می‌آورد، اما برای دستیابی به این اهداف باید اقداماتی از سوی هر کدام انجام پذیرد و طرفین انتظارات همدیگر را برآورده نمایند.

بررسی‌های مختلف بیانگر آن است که اولیاء انتظار دارند در جلساتی با معلمان فرزندانشان به گفت‌وگو بپردازند و از وضع تحصیلی و اجتماعی فرزندان خود مطلع شوند. همچنین آنها ترجیح می‌دهند مسائل مربوط به رشد عاطفی و اجتماعی فرزندانشان نیز مطرح شود. آنان علاقه‌مند به برقراری ارتباطی بآز و صمیمی بر اساس تفاهم و سعه صدر با مسئولان آموزشگاه هستند. یکی دیگر از انتظارات آنها این است که موضوع بحث و دستور جلسه قبلاً به اطلاع اولیاء برسد و دیگر اینکه حتی المقدور و در برخی از جلسات، فرزندان آنان نیز حضور داشته باشند تا در جریان تبادل‌ات اولیاء و مربیان قرار گیرند.^۲

آگاهی از این نظریات و برآورد خواسته‌های طرفین، زمینه‌های مساعدی برای همکاری و هماهنگی بیشتر اولیاء و مربیان فراهم می‌آورد.

انتظارات معلمان دوره ابتدایی از اولیاء

به منظور آگاهی از انتظارات معلمان دوره ابتدایی از اولیاء، بررسی میدانی به وسیله

ذهنی خلاق وجود داشته است.^۱ به همین جهت انتظار می‌رود که اولیاء فضای مناسبی برای یادگیری کودکان بوجود آورند.

زمینه‌های همکاری اولیاء و مربیان

تأثیرپذیری شگرف فرزندان از خانواده، موقعیت ممتازی برای اولیاء بوجود آورده است، به گونه‌ای که آنان را قادر می‌سازد کودکان را با علاقه و رغبت و انگیزه کافی که ناشی از حمایت و خواست اولیاء می‌باشد، برای یادگیری به آموزشگاهها گسیل دارند. زیرا با توجه به نفوذی که خانواده‌ها در فرزندانشان دارند و با در نظر گرفتن علاقه والدین به رشد و پرورش فرزندان، انتظار می‌رود که اولیاء با ایجاد انگیزش و نیز نگرش مثبت نسبت به آموزش، سبب حضور مشتاقانه و مرتب دانش‌آموزان در مکانهای آموزشی شوند. به دلیل اصل تأثیرپذیری کودک از خانواده است که تعلیمات داده شده از سوی والدین نقش تعیین کننده‌ای در طول زندگی فرزندان ایفا می‌کند و به صورت عامل تربیتی آینده‌آورا نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. به عبارت دیگر تجارب کودک از خانواده شروع شده، سپس در مدرسه ادامه پیدا می‌کند.

با ورود کودک به مدرسه، آموزش و تجارب او شکل رسمی و منظمی به خود می‌گیرد که از جهاتی با آنچه در خانواده انجام می‌گرفت، متفاوت است. از طرف دیگر معلمان نیز تمام سعی و کوشش خود را به این امر معطوف می‌دارند که دانش‌آموزان از لحاظ ذهنی، عاطفی، روانی و جسمی به رشد و شکوفایی مطلوبی دست یابند. این موضوع نقطه قوت

معلم دانش‌آموزان را بهترین منبع شناخت بهتر کودکان می‌دانند.

- معلمان دوره ابتدایی اعتقاد دارند که برای حل مشکلات تربیتی کودک باید از معلم کودک درخواست کمک نمود.

- معلمان دوره ابتدایی بر این باورند که برای رسیدگی به وضع تحصیلی و تربیتی کودک بهتر است که مادر با مدرسه در ارتباط باشد.

- معلمان دوره ابتدایی انتظار دارند که اولیاء برای اطلاع از برنامه‌های تحصیلی و تربیتی کودک خود هر دو هفته یک بار با معلم در تماس باشند.

- معلمان انتظار دارند که اولیای دانش‌آموزان برای ملاقات با معلم، از طریق برنامه منظم هفتگی اقدام نمایند.

- معلمان دوره ابتدایی ترجیح می‌دهند در جریان ملاقات با اولیای دانش‌آموزان کسی حضور نیابد.

- معلمان دوره ابتدایی انتظار دارند که در

پرسشنامه به عمل آمده است. این نظرخواهی که از ۱۰۰ نفر از معلمان مقطع ابتدایی آموزش و پرورش مناطق ۵ و ۷ و ۱۰ و ۱۱ شهر تهران انجام گرفته است (۶۸ نفر از آنان پرسشنامه را تکمیل و ارسال نمودند)، جمع‌بندی گردیده و موارد زیر بیان‌کننده نظریات این افراد می‌باشد.

- معلمان ابتدایی مادر را مؤثرترین فرد در تربیت کودک دبستانی می‌دانند و در بین اعضای خانواده موفقیت کودک را ناشی از تربیت مادر می‌دانند.

- معلمان دوره ابتدایی ارتباط مستمر والدین و معلم کودک را بهترین عملکرد والدین برای پیشرفت تحصیلی کودکان دبستانی می‌دانند، لذا باید برای گسترش این ارتباط تلاش نمود.

- معلمان دوره ابتدایی هماهنگی و همکاری با معلم را مؤثرترین عملکرد والدین در هماهنگی خانه و مدرسه می‌دانند.

- معلمان دوره ابتدایی کسب اطلاعات از

نزدیک، عمیق و صمیمی با آنان به گونه‌ای که کودک در مواقع لازم با والدین خود مشورت کرده، از آنان کمک بخواهد.

۳- ایجاد همسویی و همفکری بین اعضای خانواده، رفع مشکلات خانوادگی و بوجود آوردن تفاهم در زندگی مشترک.

۴- با ایمان بودن و داشتن اخلاق و رفتار خوب.

۵- علاقه‌مند بودن به خانواده و فراهم نمودن امکانات آسایش کودک در منزل.

ج - ویژگیهای شخصی اولیای موفق:

۱- تحصیل کرده باشند و به کسب علم اهمیت بدهند.

۲- فرزند کمتری داشته باشند.

۳- در انجام امور زندگی جدی باشند و برای کارها برنامه‌ریزی نمایند.

۴- نظم را در همه کارهای خود و فرزندان‌شان رعایت کنند.

به عقیدهٔ معلمان مورد سؤال والدین برای دست‌یابی به اهداف آموزشی و تربیتی آموزشگاه لازم است اقداماتی به این شرح انجام دهند:

الف - ارتباط مستمر با آموزشگاه:

۱- شرکت مداوم و فعال در جلسات آموزشگاه به منظور رفع نیازهای تدارکاتی و آموزشی مدرسه.

۲- ابزار نظر نسبت به مسائل آموزشی آموزشگاه و با اهمیت جلوه دادن این کانون آموزشی و تربیتی.

۳- ارتباط و همکاری با معلم کودک و

هنگام ملاقات با اولیاء مسائل تحصیلی و تربیتی کودک مورد گفت‌وگو قرار گیرد.

- معلمان دورهٔ ابتدایی جمع‌بندی مطالب مورد گفت‌وگو در هر جلسه را به صورت توصیه‌های مشخصی به اولیاء ارائه می‌دهند.

- معلمان دورهٔ ابتدایی ترجیح می‌دهند که نتایج گفت‌وگوی هر جلسه را با توجه به عملکرد کودک و تغییر رفتاری او پیگیری نمایند.

- معلمان دورهٔ ابتدایی انتظار دارند برای تداوم آموزش در منزل، والدین به صورت کمک در انجام تکالیف کودک و تهیهٔ وسایل کمک آموزشی اقدام نمایند.

معلمان مورد پرسش اعتقاد دارند که اولیای موفق دارای ویژگیهایی به شرح زیر هستند:

الف - علاقه‌مندی به مسائل تربیتی و آموزشی فرزند:

۱- رسیدگی به وضع درسی کودک و پیگیری مستمر و کنترل آموزشی و تربیتی فرزندان در منزل.

۲- ارتباط مستمر با آموزشگاه فرزندان و بیان مسائل تحصیلی و تربیتی کودک با معلمان.

۳- درک مشکلات کودک و همکاری با معلم و بیان مسائلی که لازم است آموزگار کودک بدانند.

۴- توجه به رفتار و دوستان کودک.

ب - فراهم کردن آرامش در محیط خانه:

۱- احساس مسؤلیت والدین و اهمیت دادن به فرزندان و خواستههای آنان.

۲ - شناخت بیشتر فرزندان و ایجاد ارتباط

پیگیری خواستها و نظریات آموزگاران در منزل.

۴- هماهنگی با روشهای آموزشگاه و همگونی با نحوه تدریس معلم و شیوه تربیتی آموزشگاه.

۵- اولیاء، تجربیات موفق و سازنده خویش را در جهت هماهنگی و همکاری و تربیت کودک در اختیار آموزشگاه قرار دهند.

ب- همکاری با مدیر و معلم آموزشگاه:

۱- حتی الامکان از کمک مادی و معنوی دریغ نوزند و در تهیه وسایل آموزشی، آموزشگاه را یاری نمایند.

۲- در فراهم آوردن وسایل کمک آموزشی و جوایز دانش آموزان و نیز رفع نیاز مالی آموزشگاه مساعدت نمایند.

۳- مشکلات و ضعفهای درسی کودک را با معلم در میان بگذارند.

۴- به مسائل آموزشگاه اهمیت داده، این مسائل را با مدیر و معلم مدرسه در میان بگذارند.

ج- شناخت کودک:

۱- به مشکلات کودکانی که در خانه با مسائلی روبرو هستند، اهمیت دهند و تا رفع این مشکلات موضوع را پیگیری نمایند.

۲- مشکلات کودک را در دست یابی به اهداف آموزشی بشناسند و با فرزندان خود درباره مسائل درسی مشارکت داشته باشند.

۳- آنچه را که کودک یادگرفته است مورد پرسش قرار دهند و مرور کنند.

۴- نظم در امور را به کودکان بیاموزند و از آنان بخواهند که تکالیف خود را در وقت تعیین

شده انجام دهند.

معلمان مورد پرسش انتظار دارند والدین در منزل شرایطی به شرح زیر بوجود آورند تا یادگیری فرزندشان بهتر انجام پذیرد:

الف - آماده کردن محیط منزل برای یادگیری بیشتر:

۱- تهیه و در اختیار گذاشتن لوازم مورد نیاز و وسایل کمک آموزشی برای آموزش بهتر دانش آموزان.

۲- اولیاء به هنگام درس خواندن کودک همراه او باشند تا او احساس کند که مورد توجه والدین قرار دارد.

۳- والدین به نحوه انجام تکالیف دانش آموزان در منزل توجه و رسیدگی نمایند، اما از پیش درس را تدریس نکنند.

۴- محیط منزل را به گونه ای تجهیز و آماده نمایند که کودک به راحتی بتواند امور تحصیلی خود را ادامه دهد.

ب - توجه والدین به تربیت همه جانبه کودک:

۱- اولیاء از هیچ فرصتی برای آموزش فرزند خود غفلت نکنند، حتی در گردش و انجام برنامه های روزمره زندگی.

۲- والدین باید برای استفاده کودک از تلویزیون برنامه مشخصی داشته باشند.

۳- باید شرایطی فراهم آورند که کودک در انجام کلیه کارها از جمله انجام تکالیف، مطالعه، بازی و ... از برنامه منظم و زمانبندی مشخصی پیروی نماید.

۴- والدین نسبت به تربیت فرزندان حساس باشند، آنها را به حال خود رها نکنند و سعی

۱- از اولیاء انتظار می‌رود ضمن همکاری با معلم فرزندشان سعی کنند دوگانگی بین خانه و مدرسه بوجود نیاید.

۲- از اولیاء انتظار می‌رود ارتباط نزدیکی با معلم فرزند خود داشته باشند، مشکلات درسی و تربیتی فرزند خود را درک نمایند و برای بهبود آن اقدام کنند و بی تفاوت نباشند.

۳- اولیاء همگام و همدوش با معلم در امر تعلیم و تربیت فرزندشان شرکت داشته باشند و بدانند که تربیت کودک محصول مشترک خانه و مدرسه است.

۴- اولیاء نسبت به وضع تحصیلی و تربیتی کودک و حل مشکلات او حساس باشند.

۵- اولیا در جلساتی که توسط آموزشگاه برگزار می‌گردد شرکت نمایند و در مورد مسائل مربوط به کودکان و آموزشگاه به تبادل تجربیات بپردازند.

ب - تربیت کودکان :

۱- به امور تحصیلی و تربیتی کودک در منزل بیشتر رسیدگی کنند و بر یادگیری و نمرات آنان نظارت نمایند.

۲- شناخت بیشتری از شخصیت و وضعیت روحی و روانی فرزندان خویش داشته باشند و محیط آرام و با محبتی در منزل برای آنان فراهم آورند.

۳- نسبت به تهیه وسایل کمک آموزشی مورد نیاز کودک و همچنین مطالعه کتابهای غیردرسی مناسب توسط او حساسیت داشته باشند.

۴- اولیاء در رسیدگی به مسائل آموزشی کودک لازم است به برنامه‌ها و نظریات معلم توجه داشته باشند.

کنند در تربیت کودک بیشتر از تشویق استفاده کنند.

ج - شناخت بهتر روحیات و تواناییهای کودک :

۱- والدین باید روابط خود را با فرزندانشان چنان صمیمی و مستحکم نمایند که کودک مشکلات خود را با آنان در میان بگذارد.

۲- با توجه به توانایی کودک از او انتظار و توقع داشته باشند و با انتظارات زیاد موجبات حقارت فرزندشان را فراهم نیاورند.

۳- ضروری است اولیاء برای شناخت بهتر روحیات فرزند خود با معلم هماهنگی و مشورت داشته باشند.

۴- هر وقت کودک در درسی نمره‌ای کمتر گرفت، والدین باید به دنبال علت آن باشند.

معلمان انتظار دارند که اولیاء اقدامات زیر را انجام دهند.

الف - همکاری خانه و مدرسه :

است، بنابراین اولیاء پس از رؤیت نمرات و در زیر نمره‌های دانش‌آموزان ابراز نظر و قدردانی نمایند.

۳- با برگزاری جشن پایان تحصیلی در هر آموزشگاه، از زحمات معلمان تشکر نمایند.

۴- بعد از پایان دوره تحصیلی فرزندشان نیز ارتباط صمیمی خود را با معلم حفظ کنند.

نتیجه‌گیری

جمع‌بندی نظریات این گروه از معلمان گویای آن است که آنان انتظار دارند والدین و به خصوص مادران برای شناخت بهتر فرزند و حل مشکلات تربیتی دانش‌آموزان بطور مستمر و منظم با معلم کودک خود در ارتباط باشند تا در نتیجه همکاری و به کار بردن توصیه‌های مطرح شده توسط آنان تغییرات مطلوبی در رفتار کودکان بوجود آید.

علاوه بر این آنان انتظار دارند که اولیاء در زندگی روزمره خود و همچنین در رسیدگی به وضع تحصیلی و تربیتی کودک از برنامه منظم و مشخصی پیروی نمایند، ضمن آنکه لازم است اولیاء محیط خانه را با حفظ آرامش و ساماندهی مناسب به کانون تعلیم و تربیت کودک تبدیل نمایند.

همچنین آنان انتظار دارند که تربیت کودک فقط به معلم و آموزشگاه محدود نشود و والدین از هر فرصتی برای آموزش کودکان استفاده نمایند. برای تحقق این امر باید به تناسب و ارتباط آموزشهای خانه و مدرسه توجه گردد.

۱- روان‌شناسی پرورشی، دکتر علی‌اکبر سیف، صفحه ۵۵۵.

۲- دکتر زهرا بازرگان، تحولی در روابط اولیاء و مربیان، مجله پیوند، شماره ۹۱، اردیبهشت ۶۶.

معلمان مورد پرسش انتظار دارند که اولیاء به طرق زیر از زحمات معلمان قدردانی نمایند.

الف - همکاری اولیاء با معلمان :

۱- توجه و پیگیری والدین نسبت به انجام مواردی که از طرف آموزگار مطرح می‌شود، نوعی قدردانی محسوب می‌گردد.

۲- رسیدگی به وضعیت تحصیلی و تربیتی فرزندان و رفع مشکلات آنان در منزل نوعی قدردانی از معلم است.

۳- اولیاء، دانش‌آموز را با شرایط و محیط آموزش و موقعیت معلم آشنا نمایند.

۴- در بیان مشکلات با معلم صادق باشند و توقعات متعارف و در حد اختیار معلم از او داشته باشند.

ب - حفظ احترام معلم :

۱- اولیاء به مقام و منزلت معلم ارج بگذارند و در نزد کودکان برای کار معلم ارزش قائل شوند.

۲- به کودکان یادآوری نمایند که نسبت به زحمات اولیای مدرسه بی‌توجه نباشند.

۳- برخوردهای محبت‌آمیز و رفتارهای درست و منطقی داشته باشند و عجولانه قضاوت نکنند.

ج - نحوه قدردانی از معلم :

۱- اظهار رضایت لفظی والدین از معلمان برای ابراز تشکر و قدردانی کافی است که می‌تواند با نامه و یا کلمات محبت‌آمیز و حتی الامکان حضوری ادا شود.

۲- موفقیت کودک بهترین تشکر از معلم